

ZÁHORSKÁ KRONIKA čís. 7.

*Vychází
v Soběchleboch.*

POHÁDKY A POVĚSTI ZE ZÁHORÍ

sbírá

P. František Příkrýl.

Cena 10 Kč.

P. FRANTIŠEK PŘIKRÝL,
kooperátor v Soběchleboch u Lipníka (Morava).

vykládal hostům své soužení a dodal: „Kdo z vás uhodne, co krkavci chcó, dám mu dceru a půl králoství.“

Jiří oznámil pánu svému, že ví, co chcó. Pán to oznámil králi a ten ho vyzval aby to před panstvem vypověděl, že slibu dostojí, jak krkavci utichnou.

Jiří vzdal čest řka: „Králi, ti kréni krkavci só staří, ten prostřední mládě, só to jeho rodiči. V kraji nastal hlad, samica zanechala mládě a odletěla pryč; samec ale mládě neopustil, krmil, až je vychoval. Hlad pomínul, samica přiletěla a chtěla mládě, že se mezi nima strhla hádka, komu z nich patří. Samice se dovolává, že snesla vejca, bolestně vyseděla. Samec zase, že zachránil, krmil a vychoval. Přiletěly k tobě, o králi, abys je rozsoudil, komu to mládě patří!“

Král uvažoval, všichni hleděli na něho a k oknu na ptáky, až král vyřkl: „Samcovi patří!“ V té krkavci pryč. Samec s mláďetem v pravo a samica v levo. Poznali všichni bystrou hlavu Jiříkovu, král ho u sebe podržel a dal mu princeznu za ženu.

Nyní oznámil, odkud je a co ho potkalo.

Rodiče ho oplakávali mrtvého a otec často litoval své prchlivosti. Nemálo se podivili z poselství, že je navštíví král s královnou.

Přichystali se, aby je důstojně přivítali, sezvali mnoho hostí a ustrojili hostinu.

Ráno, když mladý král procítnul, posluhoval mu rytíř, držel koflík s vodou, aby

se umyl, a matka mu podávala ručník k utření. Král vyptával se ho, měl-li děti. Rytíř se vyznal s pláčem, že v prehlivosti syna zahubil a matka plakala.

„Nenařikéte“, pravil král, „řízením Božím se tak stalo. Já su Váš syn. Vyplnilo se na mě, co bylo od slavička předpověděno, dyž sem byl malé!“

Otec padna na kolena prosil za odpuštění. Jiřík ale objal rodiče a prosil, aby jemu a jeho manželce požehnali. Potom byla radost veliká.

Macocha.

Jeden domkář měl dceru, manželka mu umřela a oženil se po druhé. Jak mu žena povíla dceru, umřel. Macocha nevlastní dceru nenáviděla, že měla poručenou chalupu, ráda by ji pro svou dceru uchvátila; proto sirotka trápila, jak mohla. Vlastní spávala na loži, dobře se šatila a málo pracovala. Nevlastní ale spávala pod píčkou a všecko pokludila. Než si večer ulehla modlívala se růženec za svoje rodiče a duše v očistci. Macocha se svojí se ji posmívaly, říkali jí: Modlíček. Jednou prala na potoce, nepromlávala, ale pomyslila si, že Pán Ježíš trpěl a mlčel, i ona chce to utrpení Pánu Bohu věnovat.

V té jel okolo hrabě na kočáře. Zastavil a pohlížel udiveně na krásnou dívku; byl svobodný, zalíbila se mu a umínil si vzít ji za manželku.

„Cí si?“ ptal se jí hrabě.

„Z té chalupy, su sirotek, mám macochu zlé.“

Po řeči se mu ještě více zlébila a nabízel se, že ju vysvobodí z toho zla.

„Pane, neděle si z chudého děvčete blázna.“

„Nedělám, vezmu si tě, lesi chceš!“

Vrátila se do chalupy, oblékla se a přišla ke kočaru. Hrabě ji odvezl, pojal za ženu a učinil hraběnkou. Chalupu poručila sestře, nehněvala se a ta chodívala s macochó do zámku, až je hrabě pozval, co by tam ostali. Prádávali.

Přišla vojna, hrabě odejel na dlouho a oni sami hospodařily na zámku.

Jednou pravila macocha ku své dceři. „Víš ty co, vyberme se s hraběnkó do lesa k té skále; tam ju zabijeme a dyž jí nebude, vezme si hrabě tebe“.

Vyšli jednou na jahody všecky tři. Na skále chytly hraběnkou, svázaly, ruky uřezaly, shodily ze skály a utekly.

Večer přišel do zámku mládenec a nabízel zlatý kolovrátek. Macoše se lébil a ptala se, co za to chce! — „Hraběněiny ruky!“ — odpověděl. Dala mu jednu,

Za chvíli přinese zlatý stojan a kužel. Žádal zaň druhou ruku. Když mu ji macocha vydala, šel ke skále, přiložil ruce hraběnce, pomazal masti a hned přirostly.

V té se hrabě vrátil z vojny dom. První slovo jeho bylo: „Kde je moje manželka?“

„Umřela!“ Odpověděli všichni. Macocha vystrojila svou dceru, přinesla zlatý kolovrátek, aby před hrabětem předla, že ho potěší.

Hrabě seděl zádumčivý a pojednou slyší kolovrátek vrčet:

„Nevěř pane, nevěř jí, ona tebe ošídí.“

Vlastní sestru zabila, a ze skály shodila, tebe by ošídila“.

Přestala příst, omdlela a nechtěla dál točit, ale hrabě celý vyděšený nutil, aby dále točila. Kolovrátek vrčel dál:

„Zajed' si do hájíčka.“

Pod tou skálou vysokou a hlubinou širokou, tam najdeš svou ženušku.“

Hrabě sestoupil spěšně na dvůr, vyvedl koně ze stáje a uháněl pod skálu. Našel svou ženušku zdravu. Když mu vše vyložila, odvezl ji na koni spěšně do zámku a chěl ztrestat macochu i její dceru.

Ty ale nečekaly. Jak je oba uhlídaly, skočily z okna a zabily se.

Mládenec, co ju vysvobodil, byla dušička, co hraběnka z oústea vysvobodila — ju a ta zas ju.

Mlynář králem.

Byl jednou jeden mlynář, měl syna a poslal ho na zkušenou do světa. Dlouho chodil světem, až přišel jednou v lese k velkému stavení a vešel hledat službu. Zaklepe, šedivé stařeček mu otvírá řka: „Co tu hledáš?“

„Hledám službu, chodím světem, abych něco zkusil.“

„U mě můžeš zůstat, ale nezkusíš nic. Pokludíš stavení, obstaráš zahradu; ale ven vyjít nesmíš.“

Kolem zahrady byla vysoká zeď. Mládenec poklózal, zahradu pěstoval a byl spokojen dlouhý čas. Jedno kopal v zahradě na záhonech a slyší krásný zpěv za zdí. Pln dychtivosti pomyslel si: „Co tam je? Stařeček nejsó třetí den doma, aspoň tam kókn.“

Přistavil ke zdi žebř, vylezl na zeď a viděl pěknó zahradu, v prostřed rybník. Na břehu zpívaly tři panny a potom se kópaly. Přešel na druhó stranu, přitočil se nepozorovaně k rybníku, vzal té nejmladší šaty a utekl na zeď zpátky.

Jak se panny vykópaly a na břehu se strójlily, zaplakala nejmladší, že nemá šatů.

Hledala je po zahradě, až došla pod zeď. Prosila mládence o šaty.

„Lesi budeš moja, dám ti šaty. Vylez ke mně a utečeme k mojim rodičom.“

Panna se lekla velice a řekla: „Oj, mládenče, s tebou je zle! Slóžěš u čarodeníka a ten učé moje sestry a mě čarovat. Lesi se mnó neutečeš z jeho moci, zahyneme obá.“

Ustrojili se rychle na cestu, nabrali si v domě zlata a utíkali k jeho rodičom do mléna o tři zdechy. Panna se ohlídlá a vidí, že za níma letí čarodeník. Pospíšili a ušli přes hranice, že jim neublěžil.

Přišli do mléna, všem se panna lébila a chystala se svajba. Nevěsta bévala smutná před zdavkama a konečně prosila ženicha, aby jí přání jedno vyplnil, jinak že ju ztratí řka: „Dyž mě chceš za ženu, nepobízé žádnýho na svajbu, enem otca svýho. Dyby jeden jen z rodiny přisil do kostela, nedostaneš mně.“

Nepozval tedy žádného a tiše šli do kostela na zdávky, ale bratr otcův uslyšev o tom, vypravil se bez pobízky a čekal u kostela. Jak ho nevěsta spatřila, lekla se velmi a dala se do usedavého pláče: „Už mne nedostaneš, máš tu stréčka!“

Ženich zarmoucený darmo nutil a prosil.

„Ešče je jeden prostředek, ale ty ho nezdržěš“, pravila. „Já se stanu koněm, ty na něm tři dni musíš jezdit bez jídla a bez nápoje. Lesi to vydržěš, budu tvoja.“

On ochotně přivolil, proměnila se v koně a jezdil na něm po polích, lókách a lesích.

Třetí den jeli přes zahradu obsypano ovocem. Jeli kolem jabloně, utrlh a jedl. V té se kůň ztratil a on slyšel hlas: „Nešťastný mládenče, proč's to nepřetrpěl? Už mne nedostaneš. Lesi mě chceš jedno vidět, zajdi na skleněný zámky.“ Po té neviděl a nelyšel nic.

Ženich šel s pláčem domů, nařikal, že takové panny ve světě nenajde; rozlúčil se s rodičemi a šel hledat skleněný zámky. Šel od města k městu, všude se poptával, ale žáden o tom nevěděl. Jednou bloudil dlouho pustým lesem, až přišel pod vysokó horu. Tam se rvali a hádali tři obři tak hlasitě, až se les otrásal. Poslouchal jich, utéct nemohl; neboť jeden, jak ho spatřil, obořil se naň: „Co tu stojíš a posloucháš?“

Přiblížil se řka: „Mě se zdá, že ste bratři, povězte mi, oč se hádáte, já vás rozsodím!“

Nejstarší se usmál a prohodil: „Otec náš říkal: že po nás přídó malí lidi, ale rozumní. Vyložme mu to, ať nás rozsodí!“

Nejmłodší obr se k němu sklonil a vykládal: „Nám umřel otec. Ostál po něm klobók, plášť a boty. Nejstarší to chce pro sebe všecko, my ale se chceme rovno podělit. Jak to rozsodíš?“

Mládenec se na chvíli zamysлил a pravil pak: „Vyneste mě s tím na kopec, keré ke mě nejdřív doběhne, toho bude všecko“. To řka, usmál se.

„Nesmję se“, zamračil se naň nejstarší, „dyť nevíš, co só to za šaty. Ten klobók

má tó moc, že kdo ho má na hlavě, žádné ho nevidí; kdo se pláštem oděje a pod něj něco sková, žádné to nenande; kdo ty boty obuje a řekne: ať su tam, nebo tam, hned je tam.“

Pak mu dal pištalku do ruky, vynesl na horu a řekl, že ta pištalka má tó moc, že dyž na ňu zapíská, všichni zakletí prociťno ze spánku. Na kopci ho postavil a utíkal dolů k bratřim a všichni tři čekali, až zapískne.

Mezi tím posadil si mládenec na hlavu divotvorný klobók, obul boty, přiodil se pláštem, pištalku uschoval a řekl: „Ať su u nevěsty!“ — — —

Obři čekali až do slunce západu, nelyšeli pískat, šli na vrch a nebylo tu nic.

„Ten nás podělil!“ pravil jeden. „Už sme všeci rovno. Só věil malí lidi, ale chytřejší a je nám to k dobrýmu.“

Mládenec došil na skleněný zámek, nebylo tu žádnýho, všude ticho. V jedné jizbě našil stařečka přibitého na křézi živého a zděsil se: „Ach můj milé stařečku, kdo ti to udělal, dyť si zmořené, až hrůza hledět.“

Stařeček promluvil: „Mlč mládenče, budeš nečasné.“

„Nebojte se, já vám z křéza pomozu! Kdo vám to udělal?“

„Moja žena, chodi za ňó čarodeník, učí ju čarovat. Bránil sem se, ale všecko vojsko zakleli a mne přibili na křéz, že mosém umřít. Mám tři cery, starší ju poslouchajó, mladší mě, proto ju sužujó a zavřeli do jedné

komory na sedm zámků. K té se nedostaneš, klóče nosé stará pod levó pažó.“

„Staréčku, já právě du pro ňu a vysvobodím vás oba.“

V té bylo slyšet kroky, mládenec dal na hlavu klobók a čekal. Stará vešla, nadávala mužovi, že ho čert nechce vzít, až unavena usedla na legátku stále promlívajíc. Mládenec přistoupil k ní, vytal ji facku, že se na zem povalila. Ona ale vyskočí, rozhledla se; ale nikoho nevidí. Otevřela skříň, rozevřela na stole knihu a říkala z ní. Tu přivalilo z pekla plná jízba čertů. Jeden se jí uklónil říka: „Co poroučí paní?“

„Co mě tu pokóší, vemte do pekla!“

„Do toho nemáme práva“, řekli pekelní duchové a zmizeli.

Ona ale nadávala a proklínala dále. Mládenec přistoupil a vytal ji druhó, až onéměla. Po chvíli se zpatotovala, přiskočila ke stolu a zase říkala z knihy. Čerti přišli, tázali se, co si přeje a ona křičela, aby to hned roztrhali, co ju pohoršuje. „Na to mi právo nemáme!“ odvětili a ztratili se.

Když ustavičně jazykem mlela, vytal ji mládenec třetí facku. Tá schla zlostó a pomstó. Říkala po třetí z knihy a čertům rozkázala, aby snesli do světnice pekelného ohně, co by se to spálilo.

Mládenec přistópil ke křézi, přidělal ho pláštěm. Světnice hořela, staréček s mláďencem zůstali neporušení; ona ale myslela,

že je oheň ztrávil. Šla tedy k cerám požalovat, napila se vína a usnula.

V té promluvil staréček k mláďenci: „Stará spí, vezni ji klóče a vysvobod nejmladší mou céru. Jak odbije dvanáctá, chodí k ní drak. Mosé mu jískat. Toho moséš zabít mečem, co visí v té komoře“.

Nepozorovaně přisvojil si mláďenec klóče, našil dvěře a odemknul. Jeho nevěsta mile překvapená běžela mu vztříc: „Ach můj ze všech nejmilejší, kde si se tu vzal tak daleko od tvého mléna?“ Pak se zarazila a prosila, aby utekl, že zahynó obá, matka a sestry sužujó mné drakem velikým; „ten by tě roztrhal“ žalovala s pláčem.

„Neboj se, bez tebe nepúdu odsud. Dej radu, jak draka zabít“.

„Lesi uneseš tento meč, zabiješ ho“.

Ale on ním ani nehnul. Podala mu prstýnek, navlíkla na prst a měl moc sedm mužů. Vzal meč a točil jím lehce.

„Už přichází!“ zvolala. „Až se přivalí, ať se nechybíš!“

„Šak mné neuhlidne“. Dal si klobók na hlavu.

V té k ní lezl ohyzdny drak, až se zem hébala. Jak se blízko ní doplazil, mláďenec namířil mečem a jedné ranó utal mu hlavu, že se celá komora zalila jedem. On ale vzal ju do náručí a vynesl k otci. Zdělalí ho z křéza a vyšli ze zámku. Před zámkem

zapískal na píšťalku a hned se všude hemžilo lidmi a vojskem.

Král poručil ženu svázat a upálit. Carodeníka chytli též a čtyřmi voły roztrhali.

Král vystrojil mlynářskému mládenci svatbu a poslal pro rodiče. Prodali mlén a šli k němu. Po smrti tehána stal se králem a neumřel-li, žije po dnes.

Dva bratři.

Byli jednou dva bratři, starší bohatým řezníkem, mladší chudým nádenníkem. Bohatý neměl dětí, ale chudý mnoho a často prosil u řezníka o pomoc, ale on mu nerád pomáhal; zvlášt jeho žena promlávala, že mosé na taková žebrotu dělat.

Když zase jednou mladší hladem sužován přišel prosit, rozpálil se starší, hodil mu kytu masa řka: „Včil běž ke všem čertům do pekla, ale ke mě už nechod!“

Mladší vzal kytu, šil k peklu a třískal kytó na vrata. Raraši se toho polekali a a volali: „Kdo to tluče, že nedá pokoja?“

Chudý volal: „Otevřte, nesu vám kytu masa!“

Rychle bránu otevřeli, vítali ho, že to už dávno neměli.

„No darmo vám to nenesu, moséte to zaplatit, dyť víte o všech pokladech!“

Hned zavolali lucifera a uradili se, že mu dajó kozílka, co zingá dukáty. Dovedli mu huňatýho kozílka, bradu měl až po zem.

„Co s tém?“ řekl chudý.

„Nevíš co to je?“ pravil lucifer. „Řekneš-li mu: kozílku zingej dukáty, zatřese ocáskem a nazingá, co budeš chtět“.

Jak vyšel z pekla, zastavil se řka: „Kozílku zingej dukáty!“ Hned jich měl hromadu. Zaradoval se a šil dál, až d šil večerem k hospodě a zůstal tam noclehem. Kozla dál do chléva a poručil si dobré večeři. Po jídle zaplatil zlató měnó, že se tomu hospodské divil.

„To mám toho kozla, on mě dá dukátů, co chcu, dyž na něho zavolám.“

Šelma hospodské mu ho zaměnil v noci za svýho. Přijda dom vyprávěl ženě své příhody a postavil kozla do jizby, volal na něho; ale on nic. Žena se mu vysmála a děti plakaly hlady. Dožral se a vedl kozla zpátky do pekla. Kamenem bušil na vrata, až se čerti polekali a nadával jim, že ho ošídili. Otevřeli a ptali se ho, co chce.

„Vedu vám kozla zpátky, ošídili jste mě!“

„Neměl's ho dávat pod opatrnost v té hospodě! Dáme ti obrósek, co s ním utíráme lavky.“

„Co s tím, mám doma hader dost!“

Chromý Kuba mu podal obrósek řka: „Řekneš-li: „Obrósku rozetři se!“ hned na něm budeš mít, co chceš.“

Aby ho neošídili, položil obrósek na zem řekl: „Obrósku rozetři se!“ Hned na něm stála flaša vína a pečeně. Byl tomu rád, najedl se a šil zpátky.

Přišel na noc zas do té hospody. Rozetřel na stůl a pravil: „Obrósku pro tóli osob, co só v hospodě jest a pit!“

Hned na něm bylo roztodivných jídel a vína, že všecky podělil a ešče zbylo.

Hostinský se na to mrzel a dyž usnul vzal mu obrósek pod pažó uschované a dal mu svůj.

Přijda domů, těšil ženu a děti, že se najedijó dost.

Rozetřel obrósek řka: „Obrosku pro toli, co je nás, jest a pit!“ Ale kde nic tu nic. Děti plakaly, žena mu nadávala, že je blázen.

Rozmrzelý vrátil se k peklu, bóchal kameněm na vrata a nadával, že ho ošídili.

Chromý Kuba mu otevřel vrata a obořil se na něho: „Nenadávě, ošídil tě jiný! Dáme ti v měchu kyje“.

„Co s tím, mám doma klacků dost!“

Řekneš-li: „Hůj ty kyje z měcha ven, všecko bite, jen mě ne! Budó všecko tlóct, jen tebe ne. V té hospodě máš kozílka a ten hospodské i tvůj bratr só horší než my. Brzy sem přijdó.“

Chudý vzal měch a šil na noc. Vešel do hospody, hodil měch pod stůl a ptal hospodskýho o chleba, že má hlad; nemá co jest a že chodil po světě na ptaňó.

Hospodský ho vyhnal, že tam byla muzika. Chasa tančila, pila, hádala se, až povstala rvačka. V té vkročil chudý do šenkovně, rozvázal měch a řekl: „Hůj ty kyje, všecko bite, jen mne ne!“ Kyje vyletěly z měcha a tlótkly každý svýho. Největší dva mlátili hospodskýho se ženó. Hospodské prosil, že mu vrátí kozla i obrósek. Dyž

mu to vrátil, zavolal: „Háj ty kyje do měcha, žádnýho nebíte!“ Holy vletěly do měcha, zavázal ho a šil dom.

Nyní šel vesele dom. Neohlédna se na ženu a děti postavil kozla v jizbě, obrósek položil na stůl fka: „Obrósku, pecen chleba, pečenó hus a baňu vína!“ Hned to stálo na stole. Všichni se nasitili a občerstvili. Pak řekl: „Kozílku zingej dukáty!“ Kozílek zatřepal ocáskem zingal dukáty, že se kóleli po jizbě. Po té vypravoval ženě svoje příhody a poslal nejstaršího chlapca pro čtvrt k bratrovi, že bude něco měřit. Nedůvěřivý rezník pomyslíl si: „Co ta žebrota chce měřit, dyť ničeho nemá“. Přilepil na dno čtvrti kus smoly, aby zvěděl, co to bylo.

Po chvíli vrátil chlapec čtvrt a na dně viděl nový dukát přilepený. Hned šil k bratrovi a ptal se ho, odkud to má. Ten mu všecko upřímně vypověděl. Přišel dom, byl smutný ze závidosti a vypravoval ženě, jaké štěstí potkalo bratra pro tu kytu masa.

„Doved' čertům celého vola,“ pravila žena „ať nám taky něco darujó“.

Rezník přišil s volem k peklu, ale nebóřil na vrata. Brána se mu sama otevřela, čerti se sběhli a vítali ho: „Vítej bratře, už sme tě dlóho čekali, pod' dál!“

Brána se za ním zavřela a už víc nepřišil zpátky.

Královna čertem.

Byl jeden král, měl královnu svou rád; ale každé noci se mu ztratila a ráno měla vždy u lože dvanáct pár stěviců roztrhaných. Děti neměli, král se trápil a slíbil půl království tomu, kdo by jí uhlídal jednu noc.

Mnozí se o to pokoušeli, ale nepodařilo se jim to.

Jednou se přihlásil u krále chudý chašník Jan, statný a veselý chlapec. Když se narodil, měl planetu, že se stane velkým pánem.

Matka ho zbožně vychovala, zvlášt' v úctě k Anděli strážnému.

Dala mu na cestu do světa jen tři pecénky chleba a požehnání své. Za nedlouho potkal stařéčka slabého, který si mu stěžoval, že má hlad a nikde chleba nevyptal. Janík milosrdenstvím hnut dal mu pecének chleba a pomyslíl si: „Šak mám ešče dva!“ Stařec přijal chleba a dal mu na památku svůj klobouk.

„Nechte si to stařéčku, dal sem rád, co mám!“

Jen si ho vem“, — nutil stařec, — „když ho dáš na hlavu, žádný tě neuvídí!“

Jan byl tomu rád, že se to k něčemu shodí a kráček dál.

Po chvíli potkal druhého žebráka, nužnějšího a žalujícího na hlad. Dal mu druhý pecének. Stařec mu poděkoval a dal mu na památku svoju kabelu řka: „Všecko do ní skováš co budeš chtít a žádný to nenande!“

Jan si ju zavěsil na rameno a šel dál, až unaven uchýlil se z cesty do stínu, aby pojedl. V té belhal po silnici vyzábělý žebrák a prosil ho o kósek chleba.

Jan právě načínal třetí pecének, když ho žebrák ptal. Podíval se na žebráka, pak na chléb a pomyslně si: Pán Ježíš řekl: „Co uděláte jednomu z nejmenších, kteří ve mne věří, mně uděláte“. Dal žebrákovi třetí pecének chleba. Stařec poděkoval a dal mu svou hůl řka: „Jak ňó ťukneš do zemně a řekneš: ať su tam! Hned tam budeš, kdekoliv budeš chtít“. Janek hůl přijal, vypravil se na další cestu, klepl holó do země a řekl: „Ať su v městě!“ Byl okamžitě ve velkém městě, zašel do hospody pojest a slyšel tam mluvit o královně, že za noc sedere tolik nových střeviců a žádný neví kde, ani král sám a že se hledá, kdo by to vyzgoumal. Janek slyše to pravil sobě: „To bych mohl já vyzgoumat, dyť mám klobók, kabelu a hůl“.

Tak se dostal ke králi do zámku, dali mu dobrou večeři, královna nalívala vína, usmívala se na něho, aby pil. Janek byl ale opatrný a po večeři zavedl ho král do

předpokoje královny, aby ju hlídal. Janek se odpravil, klekl u lože a modlil se:

„Ach Bože můj, já sluha tvůj,
volám k tobě, v této době:
chraň jak sluší tělo i duši,
Anděl pak tvůj, buď ochránce můj!“

Pak si lehl a dělal, jako by spal. O jedenácté přišla královna k němu, volala buď ho: „Janku spíš?“ — On se ale nehlásil. Královna přistoupila po té ke dveřím, odlópla desku v podlaze a byla pryč.

Jan vyskočil z postele, oblekl se, klobók na hlavu, kabelu na ramena a holó klepl do země řka: „Ať su tam, kde královna!“

Hned byl u stříbrného lesa na zelené lóce. Jak docházel k lesu, páni pomáhali královně do kočáru, byli samé zlato a ujeli s ňó pryč. Janek si nalámal halózek, dal do kabele, klepl holó o zem a volal: „Ať su tam, kde královna!“

Hned byl na lóce u zlatého lesa. Právě sedala královna do kočáru ještě krásnějšího a ujela pryč. Natrhal halózek do kabele, klepl holó o zem a stál na lóce u diamantového lesa. Královna ale v té uždělala na třetím kočáře, že mu hned zmizela. Nalámal halózek do kabele, klepl o zem a zvolal: „Ať su za královnou!“ — Stál v městě před palácem pozlaceným. Hudba tam hrála a královna tancovala s pány. Jak ju jeden pustil, chytl ju druhý, až střevice rozedrala.

Po tanci byla zdávka, královně nachystali krásné šaty. Jak je chtěla obléct, zmizely a záden nevěděl, kam se poděli. Janek je složil do kabele. Přinesli jiné, ale i ty se ztratily, že ju ve vlastních uvedli před ženicha pekelnýho. Slavily se hody a jídla před královnou se ztratila; všichni se tomu divili a nemohli si to vyložit.

Náhle všecko zmizelo. Jan neviděl nic, kolem něho byla černá tma.

Klepl holó o zem řka: „Ať su tam, kde královna!“ Mžikem byl u svého lože, královna spala v druhé komnatě a u lože jejího stálo dvanáct pár roztrhaných botků.

Ráno přišel král, vida to, rmoutil se, že mu naděje zmizela a vyčítal Jankovi, že ju neuhlídal.

Janek se oblekl, podíval se na své kabelu nacpanó a pravil: „Uhlídal sem ju, pane králi, a vyložém všecko, ale před svědky“.

Po snídání svolal král celý dvůr, královna přišla též usmívajíc se na Janka, neboť myslela, že neví nic.

Janek počal vypravovati, co se mu přihodilo cestou do města, proč se dal na hlídání královny a jak ju následoval všude a na důkaz vytáhl halózky, stříbrné, zlaté a diamantové; posledně i její svatební šaty.

Jak to královna uviděla, zčernala, země se otevřela a s proklínáním se propadla. Ostalo po ní trochu smradlavého kůže. Janek dostal půl království v odměnu a král vybidnul bo, hledat si nevěsty. Uchystali mu

kočár, ale on vyšel pěšky za město. Potkal zase stařéčka a děkoval mu za štěstí.

„Neděkuj, byla to odměna za ty tři pecénky, cos mě dal. Almužna přináší lidem štěstí“.

Pak ho zavedl stařéček k zámku chudého rytíře, aby si jeho dceru chudobnou ale ctnostnou namluvil, že s ním bude v manželství šťastné.

Janek tak učinil a po smrti krále pak sám královal.

Matěj.

Byla chudá vdova, měla syna dobrého, vše jí podělal a chodil na posilky; ale rozumu jemu trochu pochybilo.

Jednou poslala ho matka podívat se na svatbu ke kostelu. Ženich se mu líbil a rád by se mu zalichotil. Jak vycházeli z kostela, přistópl Matěj k ženichovi řka: „Si šumné a šikovné, jak motovidlo do kapce!“

Ženich dopálený vyřal mu facku, že haňbou utekl s pláčem dom. Matka ho přivítala: „Co je ti Matějku. Proč pláčeš?“

Matěj vyprávěl příhodu.

„To tak ne“, pravila, „to mosíš říct: Zdráv s nó béval, hezký děti méval!“

„Može, po druhý!“

Jednou ho poslala do města nakoupit. Byl tarmak a cestou potkal člověka, který vedl na provázku kozu na prodej.

Matěj se k němu přitočil a pravil: „Zdráv s nó béval a hezký děti méval!“ Člověk se dopálil, nechal kozu a vytáhal Matěji za uši, že se spláčem vrátil dom.

Stěžoval si matce, co se mu stalo.

„To tak ne“, řekla, „to měl's říct: Zdráv zabil, zdráv's požil!“

„Može, po druhý!“

Poslala ho do lesa na drva: „Běž“, pravila, „jak drvaři dělajó haluzí, naber a dones na topení!“ Matěj šil jak docházel, viděl jednoho čapět pod chrástem. Zastavil se a volal naň: „Zdráv zabil, zdráv's požil!“

Drvař dopálený posměchem pobil ho haluzó, že sotva došil dom.

„Co zas je ti moje dítě? Račí púdu sama do lesa!“

Matěj vypravoval, co se mu přihodilo.

„Ty si ale přece!“ Poučovala matka. „To mosíš jít vedle něho, jak by nic!“

„Može, po druhý!“

Po té poslala ho do sousední vesnice ke stréčkovi. Matěj přišel do ní, když celá dědina hořela. Všeci zalívali, snášeli putny a žebře. Matěj šil, jak by nic.

Volali na něho, nadávali mu, nutili ho, aby přece pomohl. On se ale ani neohledl. Někteří se na něho dohněvali a nabíli mu.

Přijda domů, žaloval matce.

„To's měl vzít putnu a zalívat!“

„Može, po druhý!“

Matka dostala bolení a poslala Matěje do hospody na gořalku. Byla tam muzika a chasníci se bili. Strhl se křik a lom.

Matěj vyběhl na dvůr, vzal plnou putnu vody a políval chasníky.

„Co ty se mezi nás mícháš?“ Oborili se na něho a nabili mu.

Přišel dom a žaloval matce.

„To's měl křičet: Pokoj bratři! A ne, mezi ně se míchat“.

„Može, po druhý“.

Na dědině se rvali psi, Matěj nechal matku, běžel k nim a křičel o tři zdechy: „Pokoj bratři!“

Psi se nechali, dali se do Matěje a pokósali ho. Běžel zlostně dom a obořil se na matku: „Vy mě dycky jednak poradíte. Věil se budu řídit podle svého rozumu, to bych daleko přišil!“

Řídil se podle svého rozumu, ale daleko nepřišel.

Skleněný zámek.

Byl jeden bohatý hospodský, vzal si chudobné, ale velmi hezké děvče za ženu a byl s ní šťastný. Věrně plnila své povinnosti, že jí brzy všecko svěřil i sklepy a odevzdal jí svazek klíčů řka: „Do obou sklepů smíš chodit, jen do toho třetího nikdy nechoď, ani neodmikej, byla by's nestátná a já s tebou.“

Ochotně zachovávala příkaz dlouhý čas, až jí počala trápit zvědavost; co tam asi v tom třetím sklepu jest?

Jednou měla práci v druhém sklepe, co si ju táhlo, nutilo, aby se do třetího alespoň podívala.

Na svazku klíčů našla ten pravý, odemkla rezavý zámek a zůstala uleknutá na prahu státi. Na protější stěně byl třemi železnými obručemi přibit silný člověk a volal na ní, aby se nad ním smilovala a podala mu koflík vína.

Bylo jí ho přece líto, nalila vína a podala mu. Jak to vypil, praskla a rozletěla se jedna obruč. Prosil ještě o jeden koflík vína a když mu ten podala, praskla druhá obruč. Ale on ještě více nařikal a prosil o třetí koflík vína, že mu načisto uleví. Jak

vypil třetí, praskla poslední obruč. Seskočil, vzal hospodskou a letěl s ní ven. U světlice se zastavil a volal na hospodského: „Chceš-li svoju ženu vidět, přijdi si pro ňu na sklenný zámek.“ Vyletěl do povětří a zmizel s ní.

Hospodský se velmi ulekl, naříkal na ženskou zvědavost, co už nestěsí na světě nadělala a již ho nic netěšilo, neb měl svou ženu velmi rád, že byla tak dobrá a věrná. Po čase prodal hospodu a vydal se do světa hledat skleněný zámek. Dlouho chodil světem, nikde se nedoptal skleněného zámku, až přišel do hor a zabloudil, že nevěděl kudy kam. Večer vylezl na vysoký dub a hleděl po světle, kde by přenocoval. Na jedné straně spatřil světlo, slezl a šel po něm, až přišel k malé chaloupce. Vešel nesměle, dal pozdravení a prosil o nocleh. Shrbená stařenka ho vítala, zvala dál a obslůžila ho mlékem a chlebem. Při večeři zvěděl, že má muža a tři syny, kteří o půl noci každodenně přicházejí k odpočinku ze světa a jsou větří.

K jedenácté hodině zahučel v lese vítr a v té vstoupil do chaloupky stařáček a spatřiv hospodského řka: „Vítej, Martinu, kdesi se tu nabral? Dyť já fókám, odkud ty si; znal sem tě, ešče's byl malý chlapec a chodíval's s matičkó do kostela!“

Hospodský mu vyložil svoje neštěstí a prosil o radu. Starý větr zakéval hlavó a prohodil: „Z té strany já nefókám, rady nevím; ale moji syni ti snad poradíjó!“

V té zahučel les a přiletěl nejstarší syn. I ten neznal skleněného zámku, ani druhý syn.

K ránu přiletěl nejmladší a jak mu otec vyložil trapeň hospodského, pravil: „Já znám skleněný zámek, ale tam je daleko, ani za sto let by's tam nepřišil.“

Hospodský byl zklamán v nádeji, že svou ženu uvidí a plakal lítostí.

„Neplač,“ těšil ho nejmladší větr. „Póčém ti svýho koňa, na tom ujdeš skokem sto míl a on sám tě tam zanese.“

Jak se rozednilo, přivedli mu větří krásného bělouše usedlaného a rozlúčili se s ním.

Kůň se vzepjal do povětří a letěl rychle nad horama, přes města, dědiny; pole a louka a k poledni se spustil pod skleněným zámekem. Byl to kopec vysoký, celý sklem oblitý a na něm stal zámek z křišťálu. Uvázal koňa a šil do zámku. V jedné jizbě našel svou ženu. Jak ho uhlídla, padla mu kolem krku a plakala radostí. Ale pak strachem vyprávěla, že ten čarodeník, co ju unesl, jménem Drapan, spí a jak se obudí, že ho roztrhá, aby utekl. Martin ale nechtěl bez ní, vzal ju sebou na koně a ujížděli rychle zpátky. Jak se Drapan obudil a našel unešenó nikde, vyvedl svýho koňa a pustil se za nima, až je dohnal. Chmatl hospodského řka: „Mohl bych tvýho muža roztrnat, ale neudělám to, že's mě dala koflík vína. A ty sem už nechod', sic je s tebó zle.“

Martin jel k větrům. Přijeda k nim žaloval svou nehodu.

„Nermuť se“, pravil druhý syn, „póčém ti svýho koňa, ujdeš na ním skokem dvě sta míl.“

Ale i nyní vedlo se mu podobně. Půjčili mu třetího koně, ještě rychlejšího, avšak marně se pokoušel vysvoboditi svou ženu. Za ten třetí koflík vína daroval mu ještě život s vyhrůžkou, že ho zahubí, přijde-li ještě jednou.

Vrátil se zarmoucen k větrům. Tu poradil starý větr, aby se dal k nedaleké čarodenci do služby za pacholka. „Bydlí v pustých horách“, vykládal, „zámek má v zahradě ohražené špičáky. Přijme tě do služby pást kobyly tři noci. Ve dne ale mosíš od rána do večera tancovat s třemi dcerami čarodence. Jak se ti kobyly ztratí, budeš o krk kratší. Po třetí noci žádé za odměnu hříbě z té kobyly. Ona se bude zpečovat, ale vydá ti ho a utne mu nohy. Ty seber hříbě, vynes ho na zahradu a umývé ho vodó ze studénky tak dlóho, až noby srostó a ono vyroste, jak chceš. Sedni pak na ně a jeď pro ženu. Ten kůň urazí skokem čtyři sta míl a ženu zachráníš.“

Rozloučil se s větry a šel horama. Spatřil vlka uvázaného u stromu.

„Kdo tebe tu uvázal“, pomysllil si a chtěl jít dál.

„Odvaž mě“, pravil vlk. „Já nejsu vlk, budu ti dobrý.“

Vlka odvázal a ten se mu ztratil.

Šil dál a vidí kačenu uvázanó ke stromu. Odvázal ju a ta letěla pryč, volajíc na na něho: „Já nejsu kačena, budu ti dobrá.“

Konečně došel ke stromu, u kterého byl zajíc přivázaný. Divil se tomu, ale zajíce

odvázal a pustil. Zajíc se na něho podíval řka: „Já nejsu zajíc, ale za to ti budu dobrý“, a odběhl.

Chodníkem vyšel z lesa na palouk a uprostřed viděl v zahradě ohražené špičáky domek a na špičáku každém hlavu lidskó, jen jeden byl prázdne.

Vešel zahradou do domu, prosil čarodenci o službu.

„Já tě vezmu za pacholka“, pravila, „lesi moju kobyly po tři noci upaseš, jest dostaneš, co chceš, ale ve dne mosíš bez oddechu tancovat s mojima cérama. Nedo-kážeš-li to, postavím ti hlavu na ten poslední špičák.“

Hospodské přijal službu, dostal jest a pit, co stačilo. Hudba začala hrát a on tančil celé dopoledne a po obědě do večera, že ho čarodencia chválila.

„Co bych neuměl tančit“, myslil si, „dyť su hospodské.“

K večeru vyvedla mu kobyly a on hnal ji na palouk, hlídal ji, nohy ho boleli od chůze a tance, že si usedl do trávy a za chvíli usnul. Kobyly se pásala, ohlav měl omotaný na ruce, aby mu neutekla.

Ráno se obudil, ohlav měl na ruce, ale kobyly ta tam. Lekl se, běhal po lesi a bylo mu úzko. Tu přiběhne k němu vlk a ptá se: „Co si tak smutné?“

„Jak nemám byt smutné, dyž kobyly pryč a já budu o krk kratší.“

„Neboj se, pomóžu ti. Tam v tom trní je skovaná. Stópní si k hlavě, nachysté

ohlav. Já po ní skočím, ty na ňu vhod
ohlav a jeď dom.“

Jak vlk poradil, stalo se. Hospodské
sedl na kobyly a ráno byl s ňó doma. Ča-
rodenice kobyly trýznila, že se lepší nesko-
vala, až jí Martinovi bylo líto. Po snídání
hrála hudba a on tančil do večera. Umínil
si, že tuto noc probdíl, aby kobyly uhlídal.
Usnul a ráno jí nebylo nikde. Hledal jí
všude marně. Přiletěla k němu kačena, těšila
ho, že mu pomůže.

„Za tím kopcem je rybník a ona v něm
až po uši. Stópní si na břeh k hlavě, já
vletním na rybník, poplaším ju křídlama
a ona vyběhne. Nastav jí ohlav a ujeď dom.“

Stalo se. Carodenice doma zuřila, že se
lépe neskovala a Martin po snídání zase
tančil celý den až k večeru. Byl už zemdlen,
bál se třetí noci, proto si uvázal ohlav na
krk, aby mu kobyly neutekla.

Ráno se obudil, ohlav měl na krku
a kůň pryč. Hledal koně, schodil mnoho
lesa, ze nevěděl, kde je. Tu přiběhne k němu
zajíc řka: „Martinku, neplač, jdi za mnou
pod ten kopec, tam je bařina a uprostřed
stojí kobyly. Stópní si k hlavě, nachysté
ohlav a já ti ju výplaším.“

Stalo se. Chytl kobyly a přijel ráno
k čarodenici. Zašklébila se na Martina:
„No! máš čas, žes ju upásl. Co chceš za
odměnu?“

„Sléabila ste, že mě dáte, co chcu. Tož
já žádám hříbě od té kobyly.“

Carodenica ulekla se té žádosti ukazujíc,
že kobyly není shřebná; ale Martin stál
na svém.

Vzala ohřeblo, vešla do maštale a bila
kobyly, až se ohřebila. Uťala hříběti nohy
a vhodila Martinovi. Ten vzal hříbě a nohy
do náručí, vešel do zahrady ke studánce
a máčel hříbě, až srůstly nohy a stal se
z něho pěkné kůň.

Martin měl z toho velkou radost, sedl
na koně a jel na skleněný zámek. Bylo
poledne a Drapan spal. Žena se strachy
o něho trásla, že ho Drapan jistě roztrhá,
ale jak jí všecko vysvětlil, co pro ní pod-
nikl, nechala se jim odvest a ujížděli. Drapan
pozdě se probudil, vešel do maštale, koně
pobil a jel za uprechlíky. Drapan bil koně
zlostně, že pomálu utíká, ten hodil hlavou
na zad, že Drapan spadl a skákal po něm,
až ho kopytama rozdrtil.

Martin dojel šťastně k větrům, podě-
koval se za pomoc a dobrou radu. Rozloučil
se s nimi a dojel se svou milou ženou domů
a žili blaženě až do smrti.

Černá kočka.

Byl jednou jeden mlynář prehlivý a váhavý k dobrému. Měl tři syny, dva starší dali se na otce a nejmladší Jan na matku dobrou. Janík poslouchal, byl dobrý, že ho i otec miloval. Jak syni dorůstli, poslal je otec na zkušeno do světa, dal jim peníze s příkazem, že tomu odkáže mlýn, kdo se vrátí pěkně ošacené, zkušené a s penězy.

Dva starší rádi odcházeli, ale Janík plakal. Šli dlouhým lesem, nabili mu a odběhli, že nevěděl, kam se má obrátit. Jak se zvečeřilo, ztratil se Janovi chodník, měl hlad a nařikal. Tu příběhne k němu černá kočka řka: „Proč pláčeš?“

„Jak nemám plakat, dyž mě bratři opustili, jídlo pobrali a nevím, kde se podít.“

„Poď ke mě do služby, u mě ti bude dobře.“

„Co, u tebe?“

„O to se nestaré, práce ti dám dost a službu dobró.“

Kočka skákala napřed, až vyšli z lesa na palouk k pěkné zahradě a v ní zámek. Provedla ho zámkem do pěkné jizby ke stolu, aby se najedl. Měl tam jídla dost a čistó postel k odpočinku. Ráno procitnuv

měl na stole přichystané snídaní a dyž se najedl, zavedla ho kočka do zahrady řka: „Po celé rok budeš orubovat staré vrby a nové sázet. V zámku se najíš, odpočineš a nestaré se o nic.“

Janek oruboval staré vrby, nové sadil, kočky nespátril a dyž mu bylo teskno, zpíval veselé písně. Jak došel rok, příběhla k němu kočka, pochválila prácu a rozloučila se s ním, že ho vyprovodí z lesa, aby se šil do zámku spravít. Na stole měl přichystané míšek zlatých peněz a pěkné oděv. Ustrojil se, zastrčil peníze do kapse a kočka vyvedla ho z lesa ven, že brzy octl se doma u rodičů. Starší bratři dávno se vrátili oškubaní a bez peněz. Janek ale pěkné urostlý, ošacené a s penězi, že měla z něho radost velikou matka, otec a čeládka. Starší bratři mu to záviděli. Všeci se ho ptali, kde byl, ale na zákaz černé kočky nikomu to nevyjevil.

Po čase vypravil otec své syny po druhé do světa na zkušeno. Bratři se na Jana umluvili, v pustém lese ho sbili a odběhli. Když žalostně nařikal na zlobu svých bratrů, příběhla k němu černá kočka řka: „Nenaříké na své bratry; oni se sami potrescú svým špatným životem a poď ke mě do služby.“

Janek šil za ní do zámku a po odpočinku zavedla ho do zahrady a kázala mu všecky vrby róbat a na hromady skládat. Mladé vrby se krásně přijaly a bylo mu jich líto.

„Jen seké“, napomínala kočka, „zvíš potom!“

Kočka se ztratila a Jan roubal vrby a kladl na bromady celý rok. Jak došel rok, zjevila se mu kočka řkouc:

„Rád se vrátíš domů?“

„Rád bych rodiče spatřil, ale bojím se bratrů, že by mě ze závisti o život připravili.“

„Nic se neboj, oni ti to neudělají. Máš v jizbě odměnu, šaty a já tě zase vyvedu z lesa.“

Tak se Jan zase šťastně vrátil k radosti svých rodičů zdrav, vesel, pěkně ošacené a s mnoho penězi, ale otrhaní a spustlí bratři mu to záviděli. Všem to bylo divné, nikde v dědinách o něm neslyšeli, kde byl na práci, ale on to neoznámil.

Po čase otec v prchlivosti vyhnal syny do třetice na zkušenó. Jan se zpečoval odejít, ale musel. Otec pravil, že dá mlén tomu, kdo se vrátí s penězi pěkně ošacené.

Zase ubírali se bratři horama. Z nenadání vrhli se starší bratři na Jana, tloukli ho palicama a přivázali k tlusté jedli, aby sešel hladnó smrtó.

V té příběhla černá kočka, bratři strachem utekli a ona Jana odvázala. Byl tomu rád, přijal zase službu u ní a když si odpočinul, kázala mu všecky pokácené vrby pálit řkouc: „Neboj se ničeho, ale cokoliv k tobě po ten rok přijde, vhod do ohně. Naposled i já přijdu a vhodíš mě taky do

ohňa, neb je nás tu mnoho začarovaných zlým duchem.“

Jan udělal velkou hranici, páčil vrby od rána do večera. Lezli k němu hadi, žáby, ještěři a zvěř všeliká. Všecko házel do ohňa.

Když poslední vrbu kladl na oheň, připlazila se k němu černá kočka, nemluvila a točila se kolem něho, aby ji do ohně vhodil. Bylo mu jí líto, že od ní tolik dobrodiní užil. Konečně promluvila černá kočka: „Nevíš, co máš udělat? Pospěš, sic su aji s tébó nešťasná.“

Janík, ač nerád, vhodil ju do ohně. Kdo však popíše jeho překvapení, když z něho vyšla krásná princezna a s ní mnoho rytířů starých a mladých. Všichni mu děkovali za vysvobození a uvedli ho do zámku, kde se plno služebnictva hemžilo. Princezna Jeníka objala, políbila na čelo a učinila svým ženichem. Na to se v krátce slavila nádherná svatba.

Nedlouho po té vypravilo se poselství do mléna, že král s královnó přijedó na návštěvu. Tu se o překot léció, drhlo, uklízelo a chystalo k pohostění tak vzácných hostí. Pak přijel do mléna nádherné kočár obstópené vojskem. Mlynář se ženó stáli u dveří a oba syni jejich pomáhali králi z vozu. Janík dojde ke dveřím, políbil otce a matku a seznámil je se svou manželkou. Jak to dva jeho bratři spatřili, utekli strachem a nedali se více spatřit. Jan ale královal šťastně až do smrti.

Černokněžníci v Javorníku.

Černokněžníci měli v Javorníku pod zemi svoje sídlo, zlaté paláce a mnoho pokladů, které hlídali draci. Byli to velmi učené lidé, měli velkou moc a koho si oblíbili, toho hojně obdarovali; ale běda tomu, kdo se k nim zle choval. — Za Újezdem k Osíčku byl za starších dob vysoký les jehličnatý, jen mezi Drholcem a Osíčkem zůstával nizounký, že se tomu každý divil. Na oujezdských Kopaninách byl vysoký les dubový a tam podobně od Osíčka táhl se pruh lesa nizounký a nikdy neurostl výš. Lidé vypravují: „Za Příkazy u lesa pásli ovčák u skály. Lezli do ní hadi přezimovat dírou. Přišel k němu jednou černokněžník, ptal se ho, kde se všichni hadi z lesa ztratili. Ovčák přivedl ho k díře, černokněžník mu dal do ruky tři ohlávky z vazového lýka, aby je vhodil na hlavu, co poleze z díry. Říkal z knížky, vylezl drak a ovčák mu vhodil ohlav na hlavu, že se nehýbal. Tak učinil druhému a třetímu. Pak poručil černokněžník ovčákovi, aby si sedl na jednoho. On si sedl na druhého, ohlav z třetího uvázal si za ruku. Pak se dotkl draků prótkem, zdvihli se do povětří a letěli

k Drholcu, Jičinu, Slezskem, přes Rusko, až do ledových krajů. Na Všečovsku vyvrátili draci lesa, že nikdy nevyrostl. Kudy letěli, padaly kroupy. V těch ledových krajinách nosí lidé dračí maso pod jazykem, aby nezmrzli. Zabili jednoho draka prodávali maso na drobno a stržili mnoho peněz. Černokněžník ovčáka bohatě obdaroval, dojeli na dvou dracích zpět k lesu u Příkaz a všecko se mu ztratilo. Od té doby byl bohatě člověk.“

Krajánek.

Jednou přišel do mlýna Libosvarského vykutálený krajánek, který prý zual víc, než chleba jest a udělal pánu otci ke zlosti mnohou taškařici. Žádal o fedruňk, nepohodl se s mlynářem a utekl směrem k Drholcu. Z nenadání vyskočil kámen běhoun z lubu, vyletěl z mlenice a točil se na kálenici, jako by stál na vřeteně. Prášek zděšený vrazil ulekáný do čeledníka a křičel: „Pantáto, běhoun se točí na kálenici!“

Mlynář mu klidně na to: „Nezarázé vody, nech to tak!“

Vydělal knížku z kótnice, vyšel ven a počal cosi říkat, čemu žádný nerozuměl, ani mleč Hradil z Osíčka.

V té skočil běhoun z kálenice a koulel se za krajánkem, až blízko Drholce.

Jak to krajánek zpozoroval, smekl čepicu, položil ju na chodník a odstoupil stranou. Běhoun dokoulel se až na čepici, svalil se na ní a točil se tak dlouho, až ji rozdrtil na padrě. Pak se zdvyhl, kólel se zpátky do mlýna, škocil do lubu na vřeteně a mleč v pořádku dál.

Krajánek uděšený se vrátil, odprosil pána otce, nahradil škodu a šel dál.

Ze msty poslal na mlynáře zbojníky a namluvil jim, že je velmi bohatý.

Mlynář byl velmi opatrný, neléhal v posteli, ale k odpočinku spolehl se ve mlenici na palandu, aby mohl co chvíle dohlednout na mleče a čeládku.

Jednou vpadlo do mlýna dvanáct silných chlapů, hejtman obudil valašskou mlynáře říka: „Dáš nám dobró večeru a potom peníze nebo dušu!“

Pantáta se ani neulekl, ale pravil klidně: „Dyž ste chtěli dobró večeru, měli ste se spíš ohlásit; tak vám dám, co mám. Potom peníze!“

Přinesl jim do čeledníka dva pecny chleba, jak plužní kolečka a dvě látky mléka.

Zbůjnici jedli hltavě, pantáta byl hovorňe a pořád pobízal lituje, že jim lepe neposlóžil.

Po jídle přinesl na opálce peníze měděné, aby se podělili; ale žádný sebou nehýbal.

„Tak berte!“ spustil na ně. „Zdá-li se vám to málo, přinesu stříbro!“

Postavil na stůl druhou opálku lesklých dvacetníků. Zbůjnici hleděli tupo na peníze a žádný ani cek. Přinesl třetí opálku plnou rýnšáků.

Dyž se neměli k dělení, popadl pan otec silnou zpružinu, vytahel prvního zbojníka z pozastolem, zmaloval ho i ostatní, že ostali ležet.

Pak je oknem vyházel na návsí a hejtmánovi nasolil tak, že tři zpružiny na něm zlámal. Od tych dob měl pokoj.

Čarodějnice.

V Osíčku dala se jednou zapsat jedna mladá, hezká selka mezi čarodějnice. Mívali schůzi každoročně na Radhošti ve svatojánskou noc a jezdily tam na ohřeblách, pometlách nebo vidlech.

Selka vešla v noci do řízně, kde spál pacholek s pohunkem. Vhodila pohunkovi ohlávku z vazového lýči na hlavu, stal se z něho kůň, sedla na něho řkouc: „Ven oknem, ničeho se nedotknem!“

V té vyletěl s ní kůň oknem a uháněl k Radhošti. Pacholek spal na psi kůži, všecko slyšel a viděl; ale neříkal nic. K ránu přiletěla selka zpět, ztrhla z koně ohlav a položila pohůnka v řízni na jeho místo. Ten procitnův nevěděl o něčem. Přes rok pacholek žádnýmu se nezminoval; ale večer před sv. Janem pravil pohunkovi: „Dnes si lehneš na mé místo a já na tvé!“ K jednácté přichází hospodyně s ohlávku, chtěla ju hodit pohunkovi na hlavu, než zmýlila se. Obratný pacholek zachytl ohlav, vhodil ho selce na krk, že se z ní stala pěkná kobyla, sedl na ní řka: „Ven oknem všeho se do-

tknem!“ Kobyla vyletěla s ním ven, zavádila o kalenici, že došky litaly po dvoře.

Pak letěli přes trní, vrchy stromů, o všecko zavádili i o komíny v dědinách, že vyděšení lidé vybíhali ven, co se to děje. Úbohá klisna bolestí sténala, nebo se velmi utloukla, než dojeli na Radhošť. Tam ju uvázal pevně k silné jedli a šel do schůze čarodenic, které ho láskavě uvítaly, neb se jim velmi líbil ten domělý mladý čarodník. Účastnil se všech obřadů i hostiny a jak docházel čas, sedl na klisnu a hajdy dom, přes stromy, trní a chalupy.

Doma uvázal klisnu v maštale a neřikal nic.

Ráno byla shánka po hospodyni, hledali ju všude a sedlák celý nešťastný div, že si vlasy z hlavy nerval. Jak bylo nejhůř, přistópl pacholek k hospodáři řka: „Podťe, povím vám o hospodyni!“

Zavedl ho do maštale, ukázal na klisnu řka: „To je naše hospodyně!“ Strhl ohlav a u žlabu stála selka v rozedraných šatech, utlučená až běda. Selka padla před mužem na kolena, zapřísahala se, že čarodějnictví nechá a stala se z ní řádná žena.

* * *

V Újezdě sloužil u Symerskýho smělý pacholek. Hospodář ho poslal jednou s radlicí do Všechevic ke kováři Kotasovi. Ten si koupil v hospodě malého draka a pacholek musel čekat, až se z něho trochu vyspí, co

by mu radlici opravil. Tím se pacholek opozdil, že přicházel k jedenácté Přilesím domů. V lesíku potkal jakousi ženskou, která ho žádala, aby se stavil pod oknem u jedné sósedky a vyřídil jí, aby už šla, že na ňu čekajó.

Přijda do dědiny šel vyřídít poselství. Oknem hleděl na sósedku, jak mastila obřeblo z jakési škatulky, kterou zastrčila na trám. Pak otevřela okno, sedla na ohřeblo řkouc: „Ven oknem, ničeho se nedotknem!“ Pacholek mezi tím odskočil za roh chalupy a díval se, jak letěla na ohřeble k Radhošti. Pacholek pospíšil oknem do jizby, našel pod komínem vidly, namastil je a sedna na ně pravil: „Ven oknem, ničeho se nedotknem!“ V té už letěl k Radhošti, že málem postačil zastrčit škatulku s mastí do kapse a už tam byl uprostřed shromáždění čarodenic.

Jedna ho poznala, shrnulý se na něho a on jim musel slíbit, že žádnému nevyjeví, co tu viděl a slyšel. Jak bylo po všem, sedl na vidly a přiletěl šťastně do Újezda.

Po té dyž měl nekde jít, namazal hůl a již letěl. Jednou ho s pohůnkem poslal hospodář pro koně na Moštěnicu. Pacholek v řízni namazal dvě hůly a poradil pohůnkovi, aby si na jednu sedl řka: „Ven na Moštěnicu a všeckýho se dotknem!“ Sotva to pohůnek vyslovil, již letěl z řízně, zavádil o futra, o kalenici; letěl přes trní, ploty, chrástí a o všecko zavádil, že se celý rozedral. Pacholek ale řekl: „Ven na Mo-

štěnicu a ničeho se netknem!“ Hned tam byl. Našli koně, přivedli je domů, ale pohůnek nařikal, že je otlučený a šaty s halenou rozedrané.

Pacholek se mu jen smál. Hospodář vida pohůnka zbědovaného, ptal se, co se mu stalo? Nechtěl s barvou ven, až hospodář přísně na něho udeřil. Vypízlil pacholka, vzal mu masť a přísně zakázal takové kóscky čarodenické dělat.

Skleněná hora.

V jedné dědině byli chudí manželé na statku vezdejším; ale bohatí na dětech, měli jich dvanáct, že jich nestačili uživit. Vida to nejstarší chlapec, rozlúčil se s rodičemi, vzal užicu do kapce a šil do světa. V horách zabloudil, nastala noc a z bázně před dravou zvěří vylezl na strom, ohlížeje se po krajině. Spatřil nedaleko světélko kmítat, slezl ze stromu a za nedlouho našil maló chalópku, obydlénó staréčkem a stařenkó. Obá byli slepí. Béval u nich tři dni a oni nevěděli. Brával jim z míse jídlo a spával na peci.

První den jeho pobytu v chalópee prohodil při obědě staréček: „Stará, ty's toho dnes málo navarila!“

Stařenka se radovala, že mu jídlo slóžé a řekla přívětivě: „Toli, jak indy!“ Když druhý a třetí den hladní od jídla vstávali, pravil mrzutě staréček: „Moséme ohmatat, lesi tu nekdo není!“

Hledali po jizbě všude, až nahmatali v kótku na peci chlapce skrčeného. Staréček se naň obořil: „Si dobrý, nebo zlý!“ Chlapec plačky odvětil: „Dobrý!“

„Tak ostaň u nás,“ rozhodla stařenka, „budeš nám pásat koze v okoló chalópký,

ale na skleněnou horu nežeň, tam bývá čarodějnice, tá by ti vylopala oči, jak nám!“

Chlapec byl rád, že našel domov a pásal koze. Jednou vedl koze pod skleněnou horu. Některé se mu zatúlaly až na její úbočí a popásaly se; byl tomu rád.

V té chvíli naň čarodějnice: „Kdo je na moji skleněné hoře?“ — Zapískl na koze, seskákali k němu a hnali dom. Stařenka nadělala mnoho mlíka, že se tomu divila a vyvířovala na chlapy, pasli-li na skleněné hoře.

On zapřel, že pásal na skleněné hoře. To se častěji opakovalo. Měl se u staréčeků dobře, růstl jak z vody a stal se z něho silný mládenec. Přemýšlel, jak by čarodějnici potrestal. Nabral si doma pečiva a opčeného nápoje a hnali na skleněnou horu. Čarodějnice volala: „Kdo je na moji skleněné hoře?“ On směle volal na ní: „Já!“ — Přiběhla k němu hněvivě. Jak se k němu dobrala, podával jí pečivo a nápoje. Ona jedla a pila, až o sobě nevěděla. — Na to čekal mládenec. Chytl čarodějnici za vlasy a pověsil na jedlu a svázal jí ruce i nohy, aby se hnout nemohla. Prosila ho, aby ji pustil, že mu dá pokladů mnoho, ale on žádal na ní oči staréčeků. „Pusť mě, já ti ich donesu!“ — On jí nedůvěřoval a řekl: „Enem mě řekni, hde só, šak já si je nandu!“ Jak mu o nich pověděla, zatáhl ju za krk a nechal viset řka: „Abys už nikomu neškodila!“ —

Šel do zámku na skleněné hoře, vzal oči a hnali koze dom. Stařenka došla, až jí

hrnců chybylo, že neměla mlíko do čeho dávat. „Jistěs byl na skleněné hoře.“ pravila mu. Nyní se přiznal ke všemu. Posadil staréčka a vlepil mu obě oči. Staréček radostně poskočil volaje: „Stará, vidím!“ — „Neblázni, to není pravda!“ odvětila stařenka. Mládenec posadil stařenku, vlepil jí obě oči do důlků a viděla také. Radost jejich byla veliká, snesli mládenci, co měli; on ale nevzal ničeho. Poděkoval staréčkovi. Šel na skleněnou horu do zámku, nabral si mnoho peněz a šatů a jel pro své rodiče. Ti se radovali, že je bídě konec, odstěhovali se všichni na skleněnou horu do zámku a žili tam blaženě.

Šiškov.

Za oseckým pastviskem stojí chaloupka a vedle ní vede cesta do lesa mimo knížecí revír. Asi čtvrt hodiny za ním přijde se pod skálu k jeskyni. Místo se nazývá Šiškov. Když jsem byl pohůnkem, — vypravuje Jan Záborský z Osíčka — pásávali jsme koně pod horama. Jednou v neděli umluvili jsme se do Šiškova, podívat se do jeskyně, kde prý bévali černokněžníci. Do jeskyně jsme se báli, byla tam černá tma. Tož sme snésli kamení a zaházali otvor, aby měli černokněžníci co vybírat. Na druhó nedělu zase sme tam šli. Dóra byla pěkně vychráněná; ale nám to nedalo a zahazovali znova kamením. Jeden z nás válel k ní velký kámen a chtěl ho tam vevalit. V té vykřikne: „Černokněžník leze ven!“ — Horempádem sme beželi na pastvisko, div sme se ne-utlókli, že nám zašla chuť chodit do Šiškova.

*

Když jsem přišel z vojny, oženil sem se a sósedi mě přijali do obce. Jedno sme se sešli do kule, vykládali, co kdo věděl, až sme přišli v řeči na jednoho domkaře, co v Šiškově nabral moc peněz a zbohatnul. Zřekli jsme se, že se tam půdem podívat.

